

УДК 947.6(075.8)
ББК 63.3(4Бел)я73
К666

Друкуецца па рашэнні рэдакцыйна-выдавецкага савета БДПУ,
рэкамендавана секцыяй гуманітарных навук БДПУ
(пратакол № 7 ад 29.03.05)

Рэцэнзенты:

доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры славянскай гісторыі
і метадалогіі гістарычнай навукі БДПУ А. П. Жытко;
кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры новай і навейшай гісторыі
БДПУ П. А. Тулік

Корзюк, А. А.
К666 Шляхі фарміравання пазнавальнага інтарэсу вучняў у працэсе вывучэння гісторыі Беларусі ў школе (канец XVIII – пачатак XX ст.) метад. дапам. / А. А. Корзюк; пад навук. рэд. І. І. Багдановіча. — Мін. : БДПУ, 2005. — 47 с.
У дапаможніку прапанаваны разнастайныя варыянты ўрокаў, змешчаны праблемныя заданні. Даюцца фрагменты з твораў мастацкай літаратуры. Выкарыстаны вопыт вывучэння ваенна-гістарычнага і культурна-гістарычнага матэрыялаў.
Адрасуецца студэнтам гістарычнага факультэта БДПУ.

УДК 947.6(075.8)
ББК 63.3(4Бел)я73

© Корзюк, А. А., 2005
© ВВЦ БДПУ, 2005

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

А. А. Корзюк

**ШЛЯХІ ФАРМІРАВАННЯ ПАЗНАВАЛЬНАГА
ІНТАРЭСУ ВУЧНЯЎ У ПРАЦЭСЕ
ВЫВУЧЭННЯ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ Ў ШКОЛЕ
(КАНЕЦ XVIII – ПАЧАТАК XX ст.)**

Метадычны дапаможнік

8991

БІБЛІОТЕКА
БДПУ імя М. Танка

Мінск 2005

Пасля заслухоўвання паведамленняў прадстаўнікоў мікрагруп вучні разам з настаўнікам прыходзяць да высновы аб адмоўным уплыве зацяжнай пазіцыйнай вайны на эканамічнае і палітычнае становішча ў краіне, абвастрэнні шматлікіх сацыяльна-эканамічных і нацыяльна-палітычных супярэчнасцей, што ў выніку прывяло да складвання рэвалюцыйнай сітуацыі.

Можна прапанаваць для абмеркавання наступныя праблемныя пытанні:

- Чым глумачыцца антываенная пазіцыя газеты Наша Ніва?
- Ацаніце лозунгі партыі бальшавікоў: «Паражэнне ў імя рэвалюцыі!» і «Ператворым вайну імперыялістычную ў вайну грамадзянскую!».
- Чаму вайна стала зацяжнай на абодвух франтах? Якія наступствы гэта мела для Германіі? Для Расіі? Для Беларусі?

Для вобразна-эмацыянальнага ўздзеяння на вучняў пры вывучэнні тэмы настаўнік можа выкарыстаць некаторыя мастацкія творы, напрыклад, цыкл вершаў Я. Купалы «Песні вайны», апавесць М. Гарэцкага «На імперыялістычнай вайне» і інш.

2. ВЫВУЧЭННЕ КУЛЬТУРНА-ГІСТАРЫЧНАГА МАТЭРЫЯЛА.

У курсе гісторыі Беларусі канца 18 – пачатку 20 ст. утрымліваецца багаты вучэбны матэрыял па гісторыі беларускай культуры, які падзелены на тры блокі ў адпаведнасці з логіка-храналагічнай структурай курса: канец 18–50-я гг. 19 ст.; 60-90-я гг. 19 ст.; пачатак 20 ст.

Яго вывучэнне павінна сфарміраваць агульнагістарычныя веды вучняў аб зменах у сістэме і характары народнай адукацыі, развіцці навуковых ведаў на працягу гэтага часу, у беларускай літаратуры і развіцці нацыянальнай мовы, друку, тэатру і выяўленчага мастацтва ў 2 палове 19 ст., уздыме беларускага нацыянальна-культурнага руху ў 1905 – 1914 гг.

Зразумела, што дадзеная задача павінна вырашацца ў цеснай сувязі з вывучэннем курса беларускай літаратуры, тым больш, што храналагічныя рамкі вывучаемага перыяда па гэтых двух прадметах супадаюць.

У працэсе вывучэння культурна-гістарычнага матэрыялу ў вучняў неабходна фарміраваць такія спосабы дзеяння, як:

- Суаднясенне гістарычных падзей з пэўным перыядам;
- Сістэматызацыя і абагульненне гістарычных фактаў, фармулёўка на іх падставе высноў;
- Вызначэнне прычын і вынікаў гістарычных падзей;
- Самастойнае вывучэнне матэрыялу падручніка, складанне разгорнутага плана вучэбнай інфармацыі;
- Вызначэнне магчымых міжпрадметных сувязей;
- Удзел у абмеркаванні гістарычных фактаў і падзей, вызначэнне сваіх адносін да іх;

• Параўнальная характарыстыка і ацэнка гістарычных асоб і дзеячаў культуры;

• Выкарыстанне твораў літаратуры і мастацтва як крыніцы ведаў.

Вывучэнне культурна-гістарычнага матэрыялу ўтрымлівае шырокае магчымасці для арганізацыі і правядзення ўрокаў-экскурсій у дзяржаўныя музеі. Такая форма арганізацыі заняткаў з'яўляецца дзейным сродкам грамадзянска-патрыятычнага, маральнага, эстэтычнага выхавання вучняў, спрыяе павышэнню ў іх цікавасці да вывучэння гісторыі. Паколькі экспазіцыі большасці абласных, раённых і іншых мясцовых музеяў маюць комплексны характар, адлюстроўваючы розныя бакі гісторыі і развіцця свайго края, адзначым тым магчымасці, якія можна выкарыстоўваць пры планаванні і арганізацыі ўрокаў-экскурсій па гісторыі культуры ў 8 класе ў дзяржаўныя музеі г. Мінска (таб.4):

Табліца 4

Планаванне ўрокаў-экскурсій па гісторыі культуры ў 8 класе

№	ТЭМА	МЕСЦА ПРАВЯДЗЕННЯ
1.	Культура Беларусі к. 18–сяр. 19 стст.	Нацыянальны мастацкі музей, музей гісторыі беларускай літаратуры, музей тэатральнай і музычнай культуры, дом-музей В. Ваньковіча.
2.	Утварэнне беларускай нацыі. Культура Беларусі (60 – 90-е гг. 19 ст.)	Нацыянальны мастацкі музей, музей гісторыі беларускай літаратуры, музей тэатральнай і музычнай культуры.
3.	Уздым беларускага нацыянальна-культурнага руху. Культура Беларусі ў пач. 20 ст.	Нацыянальны мастацкі музей, музей гісторыі беларускай літаратуры, музей тэатральнай і музычнай культуры, літаратурныя музеі Я.Купалы, Я.Коласа, М. Багдановіча, філіял літаратурнага музея М. Багдановіча «Беларуская хатка»

Тэма “Адукацыя і навука (канец 18 – 50-я гг. 19 ст.)” (§7)

Магчымыя два варыянты арганізацыі ўрока. Пры першым варыянце ўрок з'яўляецца камбінаваным, і ў яго першай частцы праводзіцца праверка хатняга задання па папярэдніму параграфу “Крызіс феадальна-прыгонніцкага ладу”. Пры выкарыстанні другога варыянту праводзіцца ўрок вывучэння новага матэрыялу.

У любым выпадку на ўроку настаўнік разам з вучнямі павінны ахарактарызаваць і ацаніць асноўныя дасягненні ў развіцці адукацыі і навукі ў Беларусі ў першай палове 19 ст.

Дасягненне дадзенай мэты ажыццяўляецца праз развіццё навыкаў характарыстыкі і ацэнкі дасягненняў і з'яў культуры, гістарычных асоб, складання табліц і схем, фармулёўкі высноў па выніках вывучэння новага матэрыялу.

Як усе ўрокі, прысвечаныя вывучэнню культурна-гістарычнай спадчыны, гэтая тэма мае шырокі патэнцыял для выхавання сродкамі арганізацыі вучэбнай работы нацыянальнай самасвядомасці і годнасці вучняў, павагі да грамадскай і навуковай дзейнасці дзячоў культуры Беларусі 1 пал. 19 ст.

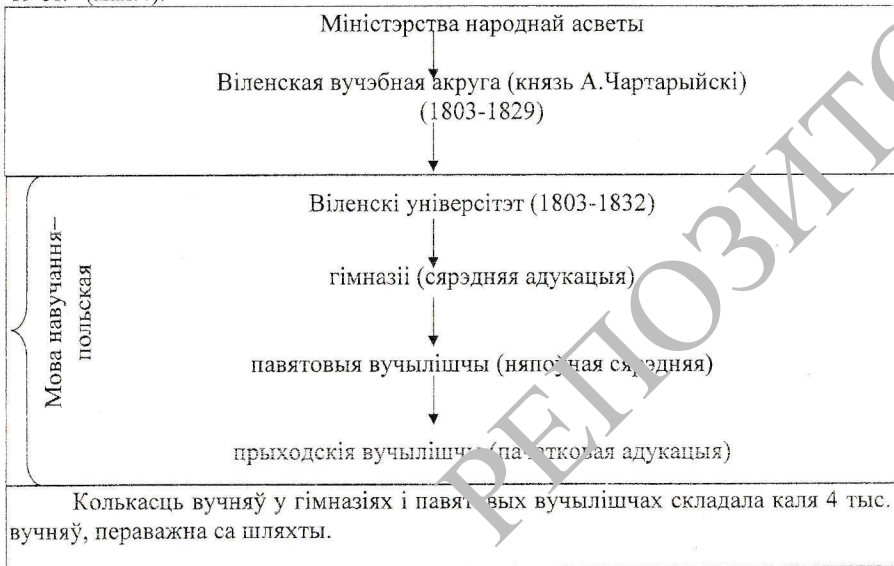
Вывучэнне новага матэрыялу пачынаецца з эўрыстычнай гутаркі па актуалізацыі набытых вучнямі ў 7 класе ведаў па тэме «Культура Беларусі ў сярэдзіне 17-18 ст.»:

- Што новага паявілася ў адукацыйнай сістэме РП у канцы 18 ст.?
- У чым вы бачыце станоўчыя бакі дзейнасці Адукацыйнай камісіі?
- Ці былі скончаны адукацыйныя пераўтварэнні ў РП? Чаму?

Абагульніўшы адказы, неабходна падвесці вучняў да высновы аб тым, што ў канцы 18 ст. у РП была зроблена спроба ўкараніць прынцыпы шматступенчатай даступнай свецкай адукацыі, а пасля далучэння беларускіх земляў да Расіі сістэма адукацыі стала развівацца ў адпаведнасці з расійскай. Пасля гэтага настаўнік пераходзіць непасрэдна да тлумачэння матэрыялу ўрока. Першым пытаннем разглядаецца развіццё адукацыі.

1. Вывучэнне змен у сістэме адукацыі:

1.1.Тлумачэнне настаўніка і пабудова схемы “Сістэма адукацыі ў 1 палове 19 ст.” (мал.4):

На падставе тлумачэння вучні робяць высновы аб сааслоўнай накіраванасці і маладаступнасці сістэмы адукацыі, працягу праз яе палітыкі паланізацыі.

1.2.Характарыстыка дзейнасці адукацыйных устаноў, якія давалі вышэйшую адукацыю.

Арганізацыя работы вучняў у мікрагрупах па вывучэнні матэрыяла падручніка:

- 1 мікрагрупа – Полацкая езуіцкая акадэмія;
- 2 мікрагрупа – Віленскі ўніверсітэт;
- 3 мікрагрупа – Гомельскі земляробчы інстытут.

Заданне: абстрактна вызваць дзейнасць дадзеных навучальных устаноў па плану:

1. Гадзінавання;
2. Факультэты і галоўныя вывучаемыя прадметы;
3. Матэрыяльна-тэхнічная база;
4. Роль у развіцці адукацыі і навукі.

Пасля заканчэння работы заслухоўваюцца паведамленні прадстаўнікоў мікрагруп.

1.3.Вывучэнне змен у сістэме адукацыі пасля падаўлення паўстання 1830–1831 гг.

♦ Актуалізацыя ведаў вучняў па тэме “Грамадскі рух. Змены ў палітыцы царызму” у ходзе гутаркі:

? Успомніць, якія змены адбыліся ў палітыцы царызму ў адносінах да Беларусі пасля 1831 г. і які характар яны мелі?

? Як пералічаныя змены маглі адбіцца на сістэме адукацыі?

♦ Канкрэтызацыя ведаў вучняў пра адбыўшыся змены пасля фармулёўкі вываду аб узмацненні нацыянальнага прыгнёту (мал.5):

